

Олена Іванова Olena Ivanova

аспірантка Інституту проблем сучасного мистецтва
Національної академії мистецтв Україниpostgraduate student, Modern Art Research Institute
of the National Academy of Arts of Ukraine

e-mail: ivanova.lena.94@gmail.com | orcid.org/0000-0002-1856-8038

Динаміка розвитку фольклорних фестивалів
Волині кінця ХХ століття.

Особливості становлення

Dynamics of Development of Folklore Festivals
in Volyn in the Late 20th Century.

Features of Formation

Анотація. Досліджено проблематику фестивального руху Волині. Мета статті — розглянути специфіку фольклорних фестивалів краю на прикладі міжнародних проєктів «Берегиня» та «Поліське літо з фольклором». Дослідження включало збір інформації з різних джерел — книг, журнальних та газетних статей, інтерв'ю з організаторами та учасниками, власні спостереження, аналітичну обробку цієї інформації, опис найважливіших фактів, порівняння фестивалів за критеріями обсягу проєктів, особливостями їхньої аудиторії у віковому та соціальному відношеннях, мети і завдань кожного з фестивалів, періодичності їхнього проведення, соціального, демографічного, географічного, професійного статусу учасників, концептуальних відмінностей та особливостей, місця та характеру проведення подій, наявності супутніх заходів, способів презентації проєктів для широкої громадськості та інших. Унаслідок проведених операцій зроблено висновок про належність фольклорних фестивалів Волині до класичного («Берегиня») та неklasичного («Поліське літо з фольклором») форматів.

Ключові слова: Волинь, фольклорний фестиваль, «Берегиня», «Поліське літо з фольклором».

Постановка проблеми. Фестиваль є надзвичайно актуальною формою сучасної культури, роль якої суттєво зростає саме наприкінці ХХ — на початку ХХІ століття. Це пов'язано з глобалізаційними культурними тенденціями, що стрімко охоплюють країни усіх регіонів та континентів і проявляються у культурі, передусім, дуже сильним прагненням до взаємодії та взаємопроникнення різних культурних явищ, використанням найнесподіваніших синтезів, посиленням комунікаційних процесів на різних рівнях тощо.

На сучасному етапі на Волині проводять значну кількість фестивалів у різних видах культури і мистецтва, належних до різних жанрів, таких, що мають різну тематичну спрямованість, форми організації і фінансування, тривалість, структуру, включають різні форми фестивального руху, різні цілі та завдання. Серед них — *міські фестивали* («Різдво у Луцьку», «Великдень у Луцьку», «Різдвяні піснеспіви», «З Різдом Христовим», «Князівський бенкет», «Волинська княжна», «Ніч у Луцькому замку», «Особлива дитина — особливий талант», «Луцький замок — колиска об'єднаної Європи», «Мистецький простір у Луцькому замку»); *районні фестивали* («Лісова пісня» / Ковель; «Співає Полісся» / Любешів; «Рожищенська мальованка», «Колківська ярмарка», «Козацькому роду

нема переводу» / Горохів, «Український коровай — сузір'я» / Володимир-Волинський); *обласні фестивали* («Щедрик» вокально-хорового мистецтва, розмовного жанру, національно-визвольних змагань, народного танцю та духової музики, «Вовчак — Волинська Січ», «За волю України», «Вишиті обереги єднання», «Золоте зернятко», «У піснях мого народу — доля України» [5]); *всукраїнські фестивали* («Пісні Великої Волині», «Барви життя», «Бандерштадт», «Оберіг»); *міжнародні фестивали* («Art Jazz Cooperation», «Jazz Bez», «Мандрівний вішак», «Стравінський та Україна», «Різдвяна містерія», «Чілдрен Кінофест», «Діти світу», «MERIDIAN-LUTSK», «Берегиня», «Поліське літо з фольклором».

Аналіз останніх досліджень і публікацій з фестивальної проблематики (праці В. Аксьонової, М. Бахтіна, І. Бермес, Ю. Бобанича, Б. Бринзея, А. Верещакі, С. Виткалова, Е. Вуда, В. Гандзюк, О. Гнесь, К. Давидовського, Р. Деррета, К. Дубінкіної, К. Жигульського, О. Жукової, Т. Зінської, С. Зуєва, О. Карпаш, М. Крипчука, Г. Кулічкіної, А. Ловкової, Ю. Лотмана, Д. Манелюка, Ж. Мельникової, О. Меншикова, А. Морозової, Ю. Москвічової, Р. Набокова, П. Ніколаєвої, Д. Олефір, М. Онацького, О. Паксіної, О. Пожарської, О. Пономаренко, М. Реутіна, К. Резнікової, З. Рось, С. Савенка,

О. Сергієнко, О. Сичової, О. Сурмінової, Г. Тихомірової, Р. Томаса, І. Тропініної, Г. Тульчинського, Є. Федіни, А. Флієра, А. Фурдичка, М. Черкашиної-Губаренко, М. Шведа, К. Шекової, О. Широкової, М. Щурика та ін.) продемонстрував відсутність досліджень фестивального руху Волині кінця ХХ — початку ХХІ століття. Зазначене є вагомим доказом актуальності нашої розвідки як відповіді на потребу введення в науковий обіг низки невідомих досі для науковців культурно-історичних фактів, які складають значну культурну цінність у всеукраїнському та міжнародному контексті.

Мета статті: проаналізувати специфіку фольклорних фестивалів Волині на прикладі наймасштабніших міжнародних фестивалів краю — «Берегиня» та «Поліське літо з фольклором».

Викад основного матеріалу. Міжнародному фестивалю українського фольклору «Берегиня» випала почесна місія — відродження українського фольклору на зорі незалежності України. Ідея фестивалю належала волинянину, колишньому начальнику обласного управління культури Володимиру Денисюку та на той час заступнику Міністра культури України Валентині Врублевській. Дуже багато зусиль і енергії, аби втілити цей проєкт у життя, доклав тогочасний начальник управління культури області Микола Приймак, пізніше організаційною роботою керували заступник голови облдержадміністрації Святослав Кравчук, начальник обласного управління культури і туризму Володимир Лисюк, начальник управління культури з питань релігій та національностей Валерій Дмитрук. Важливу роль у реалізації проєкту відіграв Волинський обласний науково-методичний центр культури і його директори Віталій Бобицький та Любов Рожнова.

«Берегиню» було започатковано у Луцьку в червні 1991 року. Відповідно до своїх установчих положень, фестиваль проводять раз на три роки. Його метою є збереження традиційної народної культури українців, розширення творчих зв'язків, обмін досвідом та інформацією із зарубіжними громадами українців в царині народної творчості. Завданнями фестивалю є утвердження українських народних традицій у побуті українців, популяризація обрядів та звичаїв, привернення уваги широких кіл громадськості, державних органів влади, засобів масової інформації до статусу автентичних та сучасних фольклорних колективів, майстрів народних промислів.

Другий, Третій, Четвертий, П'ятий, Шостий, Сьомий та Восьмий фестивалі «Берегиня» відбулися відповідно в жовтні 1993, червні 1998, вересні 2004, травні 2007, жовтні 2010, вересні 2013, серпні 2018 років. Під час цих фестивалів Луцьк відвідали численні українські фольклорні колективи з близького і далекого зарубіжжя — Австралії, Великобританії, Білорусі, Казахстану, Молдови, Польщі, Литви, Латвії, Естонії, Росії, Алжиру, Румунії, Словаччини, США, Франції, Югославії. Щедро представленими були і всі регіони України, а також, зрозуміло, Волинь і Волинське Полісся, щоразу близько пів сотнею фольклорних колективів — вокальних та інструментальних, що прибували до Луцька з різних міст і районів області.

Серед учасників фестивалю — дорослі і дитячі гурти, сільські і міські колективи, колективи будинків культури і навчальних закладів. До участі у фестивалі традиційно запрошують десятки народних майстрів з різних куточків України, які проводять майстер-класи соломоплетіння, виготовлення ляльок-мотанок, гончарства та інші.

Головним режисером фестивалю «Берегиня» тривалий час був заслужений діяч мистецтв України Василь Вовкун, в останніх фестивалях — заслужений діяч мистецтв України Ірина Хмільєвська. Також у режисерсько-постановочній групі активно працювали волиняни Богдан Береза, Леонід Михайловський, Петро Клекоцюк, Віктор Давидюк та інші. Головним художником усіх фестивалів була Софія Пасюк.

Концепцію кожного фестивалю виробляли відповідно до звичаєвого календаря. Так, ключовою для літньо-осінніх фестивалів була календарна обрядовість літньо-осіннього циклу. На противагу літньо-осіннім фестивалям, травневий П'ятий фестиваль, який у часі збігався із Трійцею, був наповнений звичаєвою обрядовістю, усно-поетичною і пісенною творчістю Зелених свят та об'єднував фольклорно-етнографічні дійства Весни і Літа. На всіх майданчиках і сценах у ті дні пахтіла лепеха, жило клечання, було багато весняних обрядів з хороводами і співами, великодніх дійств з писанками та дитячими іграми, Юр'ївські забави, польові погостини, ходіння та качання молодою яриною, походи по ягоди і гриби, риболовля, купання, пастуші пригоди, змагання косарів, початок жнив. Звучали жіночі ягідні і чоловічі косарські співи, петрівчані і купальські пісні, презентували традиційні ремесла, народний одяг та багато іншого. В останніх фестивалях, наприклад, Восьмому, все значнішими ставали героїко-патріотичні теми та мотиви. У зв'язку з цим почали виконувати старовинні козацькі, чумацькі пісні, думи, балади, лірницькі, стрілецькі, повстанські пісні, обрядові дійства, що стосуються освячення зброї, коня, прийняття в козацькі та повстанські ряди. За словами Любові Рожнової, особливістю «Берегині — 2018» є те, що «вона стала подорожуючою: її майданчиком стали місця, пов'язані з історією краю, — Берестечко, де у 1651 року відбулася битва козаків Богдана Хмельницького з польською шляхтою, урочище Вовчак у Турійському районі — місце створення УПА» [8].

У рамках «Берегині» традиційно працюють майстри народної творчості, проводять майстер-класи, виставки майстрів мистецтв, організовують ярмарки, документальні виставки, діють етнографічні майданчики, етнодискотека, концертні програми відбуваються на різних локаціях — Театральному майдані, пішохідній вулиці Лесі Українки, здійснюються виїзні фестивальні заходи, екскурсії, мистецькі театралізовані дійства, зокрема гала-концерт, конкурси та інше [9]. Серед заходів «Берегині» — відкриття виставок «Волинська писанка третього тисячоліття» та школи малярства Василя Парахіна з с. Журавники Горохівського району, вечори поліського та волинського фольклору, концерти українських та зарубіжних колективів, концерт дитячих фольклорних колективів, оглядини народних музик. Райони і міста Волинської області

відтворюють обійстя гончара, кузню, лісничівку, старовинний шинок, млин, гуральню, рибальське подвір'я.

У рамках «Берегиня — 2013» було проведено театралізоване дійство у Луцькому замку, де актори Волинського академічного облмуздрамтеатру імені Т. Г. Шевченка проілюстрували історичний момент 1429 року, коли давній Лучеськ приймав у себе чи не всіх європейський монархів [3]. У 2018 році на «Берегиню» приїхало кілька творчих колективів з Донбасу, зокрема з Ясинуватського та Волноваського районів. Волноваха, під якою на початку війни загинула група військовослужбовців з Волині, тепер — місто-побратим Луцька. Волиняни не лише тепло приймають гостей зі Сходу, а й активно допомагають тим, хто живе неподалік лінії фронту [8], зокрема, коштом місцевих підприємців у Волновасі зведено новий величний храм.

Фестиваль «Берегиня» завжди був у полі якнайпильнішої уваги науковців. Так, у 2007 році в рамках фестивалю проходила наукова конференція «Нове життя старих традицій (Традиційна українська культура в сучасному мистецтві та побуті)», організована доктором філологічних наук, професором Волинського державного університету імені Лесі Українки Віктором Давидюком, у 2018 році — науково-практична конференція «Народна творчість українців у просторі і часі» та інші.

До проведення дійства було приурочено випуск різноманітної друкованої продукції — запрошень, афіш, програм, буклетів, сувенірів фестивалю, наукового видання «Фольклористичні зошити», книг «Народні танці Волині і Волинського Полісся», «Локацка вуйма» та інших, записано компакт-диски з традиційною музикою Волині і Волинського Полісся, відзнято фільм на кіностудії «Волинь» за матеріалами попередніх «Берегинь», фольклорні видання, сувеніри.

Фестиваль «Берегиня» є одним із наймасштабніших культурно-мистецьких проєктів Волині. Щоразу він згуртовує навколо себе тисячі учасників і сотні колективів. Цей фестиваль має величезне духовне значення в контексті сучасних складних процесів, що відбуваються в Україні, адже несе в собі ідею єднання українців всього світу, виступає ґрунтом для відродження й будівництва української держави. За словами директора Волинського науково-методичного центру культури Любові Рожнової, «Берегиня» — це «атмосфера українського духу, неповторність надбань духовної скарбниці, самобутність волинського мистецтва, це безмежна гостинність наших краян, що не залишить жодного учасника і гостя байдужими...» [6]. За словами Ірини Констанкевич, фестиваль — «це мобілізація через культуру, фестиваль потрібен, аби ми побачили, які ми сильні й потужні. Ми повинні утверджувати себе як українці не лише зберігаючи своє, а й показуючи, що в українського світоглядного потенціалу є велике майбутнє» [8].

Як у фестивалю «Стравінський та Україна» є фестиваль-супутник «Устилуг Стравінський FEST», так і «Берегиня» має свій фестиваль-супутник. Це Міжнародний фестиваль «ЛіраФест», приурочений до свята Покрови Пресвятої Богородиці, Дня захисника України,

Дня українського козацтва та річниці створення УПА, фестиваль, який має на меті відродження та реконструкцію традицій лірництва і кобзарства на Волині. У програмі «ЛіраФест 2019» — «лірнікування та кобзарювання біля храмів і на вулицях міста, виконання псалмів і кантів, святковий концерт на Театральному майдані, презентації інструментів і способів їх виготовлення, майстер-клас з вивчення старовинних народних танців у супроводі традиційних інструментів та ліри» [7]. У фестивалі «ЛіраФест 2019», що відбувся у Луцьку вперше, взяли участь 14 лірників та кобзарів з різних областей України, а також гості з Польщі і Білорусі.

Абсолютно іншу концепцію пропонує **Міжнародний фестиваль «Поліське літо з фольклором»**, який раз на два чи три роки проводиться у Луцьку, починаючи з 1994 року і до цього часу. Він проходить під егідою Міжнародної ради організацій фестивалів фольклору і традиційних мистецтв при ЮНЕСКО CIOFF. Метою фестивалю є «охорона і популяризація традиційного культурного спадку у таких формах його вираження як танець, пісня, музика, народні ремесла, ігри та забави через інтеграційні зустрічі фольклорних колективів різних країн; формування естетичного смаку в підростаючого покоління і виховання в молоді поваги до традиційної культури українського народу та народів світу» [4], а також — знайомство лучан та гостей міста з пісенним і танцювальним фольклором колективів з різних європейських країн — Чехії, Польщі, Фінляндії, Македонії, Болгарії, Румунії, Молдови, Угорщини, Німеччини, Білорусі, Греції, Росії, країн Азії (Ізраїль, Філіппіни, Індія), Америки (Аргентина), Африки (Заїр) та багатьох інших.

«Поліське літо з фольклором» — це масштабна імпреза, учасниками якої вже були фольклорні колективи з понад 40 країн усіх континентів. «Поліське літо з фольклором» об'єднує два незалежні фольклорні фестивалі в сусідніх країнах (м. Володава, Польща та м. Луцьк, Україна): має двох директорів — Януша Каліновського і Юрія Войнаровського, які жартома називають один одного «фестивальними братами». Волиняни пишаються тим, що свого часу завдяки цьому фестивалю Україна ввійшла до Всесвітнього проєкту «Фольклорна дорога — 2000» в рамках програм ЮНЕСКО «2000 рік — рік культури миру» (а в проєкт дібрано 250 найавторитетніших фольклорних фестивалів з 350, зареєстрованих в CIOFF). Юрій Войнаровський каже: «Приємно переконуватись, що цей фестиваль потрібен лучанам. Це наймасштабніша культурно-мистецька акція року в місті» [1, с. 229].

Усе розпочалось 1993 року. Тоді, з проголошенням незалежності України, зарубіжне гастрольне життя українських фольклорних колективів, зокрема волинських, значно поживалось. Ансамбль «Волинянка» Луцького народного Дому «Просвіта» запросили на III Міжнародний фестиваль «Поліське літо з фольклором» до м. Володави (Польща). Контрабасистом оркестру народної музики «Волинянка» був тоді саме Юрій Войнаровський. Після його знайомства з Янушем Каліновським виник задум розширити географію фестивалю до Луцька. Це можна вважати початком історії «Поліського літа з фольклором»

в Луцьку. Старт фестивалю «Поліське літо з фольклором» був даний 20 липня 1994 року.

Засновниками й організаторами фестивалю є управління культури Луцької міської ради та Палац культури м. Луцька. Співорганізаторами — Міністерство культури України, управління культури з питань релігій та національностей Волинської облдержадміністрації. Автор та керівник проєкту — заслужений діяч мистецтв України Юрій Войнарівський.

Стартуючи за традицією в Луцькому замку, фестиваль на весь тиждень охоплює місто: щоденні концертні програми проходять в амфітеатрі «Ротонда», фестивальних майданчиках в мікрорайонах та установах міста. Особлива атмосфера духовного єднання панує на святкових богослужіннях — в Свято-Троїцькому кафедральному соборі та Кафедральному Костелі Св. Ап. Петра і Павла. З щирою вдячністю приймають гості хліб-сіль на вишиваних рушниках від духовенства різних конфесій під час маршів-парадів вулицями міста. До участі у фестивалі як перекладачів, гідів залучають старшокласників та студентську молодь. Основна глядацька аудиторія фестивальних заходів, як правило, — молодіжна [2]. Упродовж фестивального періоду вулицями міста проходять багатоголосі гурти всього світу, площі сяють феєрверком яскравих та оригінальних костюмів, оригінальні пісні й танцювальні композиції привертають увагу слухачів і глядачів. У дні цього фольклорного дійства в Луцьку бувають не тільки учасники, а й туристи, які їдуть сюди з усієї України, щоб побачити і почути унікальні народні гурти світу.

Завдяки Міжнародному «Поліському літу...» лучани та гості міста мали змогу ознайомитися з фольклорним мистецтвом: у 1994 році — Аргентини, Заїру, Ізраїлю, Філіппін, Фінляндії, Чехії, Польщі; у 1995 році — Індії, Росії (Адигеї), Македонії, Молдови, Угорщини, Югославії, Польщі; у 1996 році — Аргентини, Білорусі, Греції, Росії (Чукотка), Польщі, Кіпру, Китаю, Нової Зеландії, Чехії; у 1997 році — Білорусі, Італії, Македонії, Польщі, США, Туреччини; у 1998 році — Грузії, Мексики, Нової Зеландії (острови Кука), Південної Кореї, Польщі; у 1999 році — Аргентини, Парагваю, Польщі, Румунії, Тайваню, Чилі; у 2000 році — Китаю, Німеччини, Перу, Польщі, США, Росії; у 2002 році — Болгарії, Ізраїлю, Польщі, Росії, Словаччини, Колумбії, Литви, Франції; у 2004 році — Англії, Індії, Іспанії, Тайланду, Туреччини, США, Польщі; у 2006 році — Італії, Карелії, Того, Португалії, Польщі; у 2008 році — Ізраїлю, Кіпру, Канади, Мартініки, Мексики, Польщі, Чехії; у 2010 році — Білорусі, Індонезії, Польщі, Туреччини, Росії, Сербії; у 2012 році — Ізраїлю, Конго, Литви, Румунії, Словенії, Мексики, Туреччини; у 2016 році — Грузії, Кіпру, Південної Кореї, Тайваню, Ізраїлю, Польщі, Білорусії; у 2018 році — Мексики, Італії, Єгипту, Туреччини, Литви, Індії, України [4]. Щороку у фестивалі беруть участь фольклорні ансамблі з різних областей України. За роки існування фестивалю у ньому взяли участь майже тисяча учасників, близько ста зарубіжних колективів з пів сотні країн світу та близько ста колективів з України.

Фестиваль неодноразово демонстрував невичерпний потенціал фольклору, показав, що цей генофонд людської культури має велику морально-творчу силу. Атмосфера добросусідства, близькості народів починає панувати з перших акордів фестивалю, саме з тої миті, коли древній Луцький замок, уквітчаний прапорами держав, посланці яких прибули на свято, озивається волинськими дзвонами і наповнюється мелодіями різних країн. Фестивальні дійства відбуваються у Волинському обласному академічному музично-драматичному театрі імені Т. Г. Шевченка, парку культури і відпочинку імені Лесі Українки, Палаці культури м. Луцька, на території Луцького замку, стадіоні «Авангард», Свято-Троїцькому кафедральному соборі та Кафедральному костелі Св. Ап. Петра і Павла.

Висновки. Підбиваючи підсумки, необхідно зазначити, що міжнародні фольклорні фестивалі «Берегиня» та «Поліське літо з фольклором», які є наймасштабнішими фестивальними проєктами краю, займають окрему нішу у фестивальному житті Волині. Призначені для широкої аудиторії, вони щоразу збирають тисячі учасників і гостей міста. Незважаючи на те, що «Берегиня» та «Поліське літо з фольклором» належать до одного — фольклорного — жанру, вони, тим не менше, суттєво відрізняються один від одного за багатьма параметрами. «Берегиня» присвячена збереженню і популяризації власне українського фольклору у найрізноманітніших його формах та проявах і є суто волинським проєктом. Натомість роль «Поліського літа з фольклором» — протилежна: знайомити лучан і гостей міста з фольклором різних країн світу, з творчістю народів і етносів з усіх континентів, а сама ідея фестивалю є запозиченою, вона прийшла на Волинь в рамках роботи всесвітньої організації з популяризації фольклору СЮФФ. «Берегиня» декларує періодичність проведення раз на три роки, «Поліське літо з фольклором» спочатку проводилося щорічно, а починаючи з 2000 року — раз на кілька років (ритм проведення фестивалів кілька разів було порушено з причин відсутності фінансів та у зв'язку з воєнними діями). На відміну від фестивалю «Стравінський та Україна», в якому беруть участь переважно професійні виконавці, які представляють міський сегмент населення, то у «Берегині» та «Поліському літі з фольклором» залучені здебільшого аматори. Нерідко це колективи з малесеньких сіл, майстри народної творчості і ремесел, які не мають спеціальної професійної освіти і займаються творчістю у вільний від основного роду занять час. Обидва фестивалі були засновані на зорі української незалежності, хоч і з різною метою: «Берегиня», — щоб утвердити Україну і українську культуру у світі, а «Поліське літо з фольклором», — щоб показати українцям і волинянам багатство і колоритність різних країн світу, чого вони були позбавлені упродовж століть імперської окупації.

Географія обох фестивалів — дуже широка. Важко перелічити усі країни, представники яких побували на Волині за останні тридцять років як учасники і гості обох фестивалів. Проте очевидним є те, що, оскільки географія «Берегині» обмежена тими країнами, де є українська діаспора, то географія «Поліського літа з фольклором»

у цьому сенсі перебуває у значно більш вираженому положенні, оскільки включає і країни Африки, і острівні країни тощо. Незважаючи на те, що обидва фестивалі можна вважати проектами традиційної етнічної музики, все ж у концептуальному сенсі між ними існують деякі нюанси: «Берегиня» передусім робить ставку на автентичність, «Поліське літо з фольклором» — на видовищність і екзотику; «Берегиня» акцентує як основну мету своєї діяльності збереження традиційної культури, «Поліське літо з фольклором» робить акцент на розважальності з елементами шоу. Обидва фестивалі спрямовані на охоплення різновікової аудиторії, проте можна помітити, що відсоток старшого покоління слухачів і глядачів у «Берегині» — вищий. Аудиторія «Берегині» — загалом більш інтелектуальна й елітарна, а «Поліське літо з фольклором» — демократичніша і більш строката. Обидва фестивалі спрямовані передусім на вуличні локації: фестивалні події здебільшого відбуваються просто неба, проте «Берегиня» все ж передбачає, як мінімум, гала-концерт, який проходить на академічній сцені, а то й кілька концертів чи теа-

тралізованих дійств, що відбуваються на сценах обласного музично-драматичного театру, Палацу культури міста Луцька. Дійства ж «Поліського літа з фольклором» проходять переважно у формі вуличних походів, парадів, карнавалів — на території Луцького замку, стадіоні «Авангард» тощо. У рамках «Берегині», на відміну від «Поліського літа з фольклором», проводиться повноцінна наукова конференція, що передбачає подальшу публікацію наукових праць у фаховому фольклористичному виданні, тобто «Берегиня» прагне створення певної культурної тягlosti, тоді як «Поліське літо з фольклором» спрямоване на більш яскравий, візуальний, але водночас короткотривалий ефект. Підсумовуючи сказане, можна зробити висновки, що різниця між цими фестивалями — це різниця між фестивалем класичного формату, з централізованою структурою та різноманітними формами взаємозв'язків і підпорядкувань між його елементами, і фестивалем не-класичного формату, в якому множинні фрагментовані сегменти доволно переміщені, а співвідношення множинних локальних центрів — мінливі.

Література

1. Денисюк В. Т. Луцьк фестивальний // Новітня історія України. Волинь сучасна. Культура. Київ: Освіта, 2006. С. 228–233.
2. Денисюк В. Т. Самобутня культура волинян — перлина творчих сил українського народу // Новітня історія України. Волинь сучасна. Культура. Київ: Освіта, 2006. С. 216–217.
3. Мельник В. На Волині відбувся VII Міжнародний фестиваль українського фольклору «Берегиня» // Урядовий кур'єр. 2013. 16 жовт. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/na-volini-vidbuvsya-vii-mizhnarodnij-festival-ukra/> (дата звернення: 28.02.2021).
4. Міжнародний фестиваль «Поліське літо з фольклором». Палац культури міста Луцька. URL: http://culture.lutsk.ua/festivals/poliske_lito_z_folklorom (дата звернення: 28.02.2021).
5. Регіональна програма культури, мистецтва та охорони культурної спадщини в області на 2016-2020 роки / затверджена Рішенням Волинської обласної ради від 10.02.2016 р. № 2/28. URL: <http://volynrada.gov.ua/session/2/28-0> (дата звернення: 03.03.2021).
6. Рожнова Л. Черпаємо силу зі всього українського. Берегиня: Восьмий міжнародний фестиваль українського фольклору. 9–13 серпня 2018 р. Луцьк, 2018. С. 5–6.
7. У Луцьку відбувся Міжнародний етнічний фестиваль Лира-фест — 2019 // Волинь Post. 2019. 14 жовт. URL: <http://www.volynpost.com/news/150047-u-lucku-vidbuvsia-mizhnarodnij-etnichnij-festyval-lira-fest-2019-foto> (дата звернення: 28.02.2021).
8. Чорна С. Фестиваль «Берегиня» — оберіг національної культури і наших душ. Голос України. 2018. 14 серп. URL: <http://www.golos.com.ua/article/306349> (дата звернення: 28.02.2021).
9. Що готує волинянам фестиваль «Берегиня»? Конкурент. 2018. 4 серп. URL: <https://konkurent.ua/publication/29050/so-gotuye-volinyanam-festival-bereginya-programa-/> (дата звернення: 28.02.2021).

References

1. Denysjuk, V. (2006a). Lucyk festyvaljniyi [Lutsk festivals]. In *Novitnja istorija Ukrainy. Volynj suchasna. Kuljtura* (pp. 228–233). Osvita.
2. Denysjuk, V. (2006b). Samobutnja kuljtura volynjan — perlyna tvorchykh syl ukrainskoghogo narodu [Unique culture of Volyn region — a gem of creativity of Ukrainian nation]. In *Novitnja istorija Ukrainy. Volynj suchasna. Kuljtura* (pp. 216–217). Osvita.
3. Meljnyk, V. (2013). Na Volyni vidbuvsja VII Mizhnarodnyj festyvalj ukrainskoghogo foljkloru “Bereghynja”. *Urjadovyj kur’jer, October 16*. <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/na-volini-vidbuvsya-vii-mizhnarodnij-festival-ukra/>
4. Mizhnarodnyi festyval “Poliske lito z folklorom” [International festival “Polissia summer with folklore”] (n. d.). Palats kultury mista Lutsk. http://culture.lutsk.ua/festivals/poliske_lito_z_folklorom
5. Rehionalna prohrama kultury, mystetstva ta okhorony kulturnoi spadshchyny v oblasti na 2016-2020 roky. (2016). [Regional program of Culture, Art and Protection of Cultural Heritage in the Region for 2016–2020]. Volynska oblasna rada. <http://volynrada.gov.ua/session/2/28-0>
6. Rozhnova, L. (2018). “Cherpaiemo sylu zi vsoho vkrainskoho” [We Draw Strength from Everything Ukrainian]. In *Berehynia: Vosmyi mizhnarodnyj festyval ukrainskoho folkloru* (pp. 5–6).
7. U Lutsku vidbuvsia Mizhnarodnyj etnichnij festyval Lira-fest — 2019 (2019, October 14). Volyn Post. [http://www.volynpost.com/news/150047-u-lucku-vidbuvsia-mizhnarodnyj-etnichnij-festyval-lira-fest-2019-foto](http://www.volynpost.com/news/150047-u-lucku-vidbuvsia-mizhnarodnij-etnichnij-festyval-lira-fest-2019-foto)
8. Chorna, S. (2018, August 14). Festyval “Berehynia” — oberih nationalnoi kultury i nashykh dush [“Berehynia” festival as a talisman of national culture and our spirit]. Holos Ukrainy. <http://www.golos.com.ua/article/306349>
9. Shcho hotuie volynianam festyval “Berehynia”? (2018, August 4). Konkurent. <https://konkurent.ua/publication/29050/so-gotuye-volinyanam-festival-bereginya-programa-/>

Ivanova O.

Dynamics of Development of Folklore Festivals in Volyn in the Late 20th Century. Features of Formation

Abstract. The paper addresses the problems of Volyn festival movement. The aim of this study is to consider the specifics of Volyn folklore festivals “Berehynia” and “Polissia Summer With Folklore” as prominent international projects. The research included collecting information from various sources (books, magazine and newspaper articles, interviews with organizers and participants, observations), analytical processing of this information, description of important facts, comparison of festivals by project size, age and social status of the audience, festival goal and scope, frequency, as well as social, demographic, geographical, professional status of their participants, conceptual differences and features, place and nature of events, ways to present projects to the general public and others. As a result, it was concluded that “Berehynia” is a festival of a classical mode while “Polissia Summer With Folklore” is a festival of a non-classical mode.

Keywords: Volyn, folklore festival, “Berehynia”, “Polissia Summer With Folklore”.

Иванова Е.

Динамика развития фольклорных фестивалей Волини конца ХХ века. Особенности становления

Аннотация. Исследуется проблематика фестивального движения Волини. Цель статьи — рассмотреть специфику фольклорных фестивалей края на примере международных проектов «Бэрэгыня» и «Полесское лето с фольклором». Исследование включало сбор информации из различных источников — книг, журнальных и газетных статей, интервью с организаторами и участниками фестивалей, собственные наблюдения, аналитическую обработку этой информации, описание важнейших фактов, сравнение фестивалей по критериям объема проектов, особенностям их аудитории в возрастном и социальном отношениях, целям и задачам каждого из фестивалей, периодичности их проведения, социального, демографического, географического, профессионального статуса их участников, концептуальных различий и особенностей фестивалей, места и характера проведения событий, наличия сопутствующих мероприятий, способов презентации проектов для широкой общественности и других. В результате проведенных операций сделан вывод о принадлежности фольклорных фестивалей Волини к классическому («Бэрэгыня») и неклассическому («Полесское лето с фольклором») форматам.

Ключевые слова: Волинь, фольклорный фестиваль, «Бэрэгыня», «Полесское лето с фольклором».

Стаття надійшла до редакції 16.03.2021